

JOUSTAVA ESI- JA ALKUOPETUS

Koulunmäen päiväkodin esiopetuksessa ja Koulunmäen yhtenäiskoulun alkuopetuksessa

JOUSTAVA ESI- JA ALKUOPETUS

Koulunmäen esiopetuksessa ja Koulunmäen yhtenäiskoulun alkuopetuksessa

*Synnyit olemaan aito,
et olemaan täydellinen*

Arvot

turvallisuus lapsilähtöisyys oppimisen ilo yhteisöllisyys

Koulunmäen esi- ja alkuopetus

Esi- ja alkuopetuksen nivelvaihe on merkittävä vaihe lapsen elämässä ja opin tiellä. Tässä vaiheessa lapset ovat hyvin erilaisissa vaiheissa taidoissaan ja yksilölliset erot voivat olla suuria. Meillä Koulunmäen esi- ja alkuopetuksessa halutaan yhdessä tekemällä mahdollistaa lasten eteneminen yksilöllisten opinpolkujen mukaan. Pyrimme myös mahdollisimman ehjään opinpolkuun. Yhteistyötä tekevillä opettajilla ja henkilökunnalla olisi jo tuntemusta lapsista ja aikuiset olisivat myös lapsille tuttuja jo ennestään.

Visio

*Toisiamme arvostavassa
yhteisössä mahdollistamme
yksilöllisen opinpolun
yhteisille lapsillemme.*

Toisiamme arvostava yhteisö:

- yhteisöön kuuluvat lapset, huoltajat ja henkilökunta
- kaikki lapset ja aikuiset ovat tärkeitä ja yhdenvertaisia
- kannustaminen, hyväksyntä ja reiluus niin aikuisten kuin lasten kesken
- arvostamme toistemme työtä

Yksilöllinen opinpolku:

- lapsentahtisuus
- positiivinen pedagogiikka
- vahvuuksien huomioiminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- erilaiset työtavat, joustavat rakenteet
- oppimisen ilon säilyminen kaikilla

Yhteiset lapset:

- soluissa yhdessä oppien esiopetuksesta toiseen vuosiluokkaan turvallisten aikuisten kanssa
- yhteisöllisyys: yhdessä huolehditaan kaikista lapsista
- tilojen ja resurssien joustava käyttö
- yhteiset sopimukset ja toimintatavat
- positiivisen yhteishengen luominen

Joustava esi- ja alkuopetus

”Joustavuus tarkoittaa sitä, että lapset voivat edetä esi- ja alkuopetuksessa omaa kehitysvaihettaan vastaavaa tahtia. Lapsi saa oppimisvalmiuksien rakentamiseen tarvitsemansa ajan ja tuen. Ryhmiä muodostetaan joustavasti, jolloin oppilaat tutustuvat toisiinsa ja ryhmäytyvät yli ikäluokkien. Esi- ja alkuopetus toteutetaan yhteistyössä niin, että esiopetuksen ja alkuopetuksen opettajat työskentelevät rinnakkain. Opetusta eriyttämällä ja erityisopettajan avulla tuetaan hitaammin oppivia sekä vahvistetaan syvällisempää oppimista.” (Opinpolku uusiksi! OAJ:n oppivelvollisuusmalli.2018. s. 6)

Esiopetus ja alkuopetusluokat toimivat tiiviissä yhteistyössä keskenään ja lapset saavat toimia eri-ikäisistä koostuvissa ryhmissä. Esiopetuksen ja koulun resurssien käyttöä suunnitellaan niin, että yhteisen toiminnan suunnitteluun varataan riittävästi aikaa. Samanaikaisopettajuudella ja useamman aikuisen yhteistyöllä voidaan luoda oppimisympäristöjä, joissa lapsen aktiivinen toiminta oman lähikehityksensä vyöhykkeellä ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa on mahdollista.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen toteuttaminen

Joustavaa esi- ja alkuopetusta toteutetaan soluissa, joissa sijaitsee esiopetusryhmiä, sekä ykkös- ja kakkosluokkia. Opetusta toteutetaan tiimissä, johon kuuluu esi- ja perusopetuksen henkilökuntaa.

Syyslomaan asti opettajat ja henkilökunta tutustuvat lapsiin omissa luokissaan ja ryhmissään. Samoin lapset saavat tutustua omaan ryhmäänsä ja luokkaansa rauhassa sekä ryhmäytyä. Ennen syyslomaa aloitetaan tutustuminen yhteistyöluokkaan/-ryhmään, esim. pihaleikkien kautta.

Syysloman jälkeen toteutetaan joustavaa esi- ja alkuopetusta, jossa opiskellaan ennalta sovitun opintokokonaisuuden mukaisesti. Opintokokonaisuudet koostuvat ympäristöopin teemoista sekä äidinkielen ja matematiikan eri aihealueista. Opiskelu aloitetaan heterogeenisissä ryhmissä ympäristöopin teeman mukaisesti. Teemojen lisäksi lukuvuoden aikana opiskellaan myös äidinkieltä ja matematiikkaa. Joustavaa esi- ja alkuopetusta toteutetaan koko lukuvuoden ajan säännöllisesti.

Opintokokonaisuudet muodostetaan soluissa esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien sekä oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen perusteella. Opintokokonaisuuksien toteutuksessa huomioidaan myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Opetuksessa noudatetaan kuntakohtaista alkuopetuksen tuntijakoa.

Yhteissuunnittelua on säännöllisesti ja sille on varattu aika. Päiväkodin johtaja ja virka-apulaisrehtori varaavat tarvittavan henkilökunnan, jotta suunnitteluun osallistuminen mahdollistuu myös varhaiskasvatusta toteuttavien esiopetusryhmien opettajille.

Arviointia toteutetaan arviointipuiden avulla. Lisäksi käytössä ovat muut esi- ja alkuopetuksen arviointimenetelmät.

Oppimiskokonaisuudet joustavassa esi- ja alkuopetuksessa sekä tuntijako

Päivittäinen ja viikoittainen työskentely suunnitellaan oppimiskokonaisuuksien perusteella ja siinä noudatetaan perusopetuksen kuntakohtaista esi- ja alkuopetuksen tuntijakoa sekä perusopetuksen opetussuunnitelman oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä.

Esiopetusta annetaan 20 tuntia viikossa, mutta sen osalta ei ole vastaavaa oppiainejakoa kuin perusopetuksessa, vaan opetusta säätelevät opintokokonaisuudet:

Oppimiskokonaisuus	Tavoitteet ja sisällöt	Esimerkki vvh
ILMAISUN MONET MUODOT	musiikki, käsityö, kuvataide, suullinen ja kehollinen ilmaisu	4 vvh
KIELEN RIKAS MAAILMA	äidinkieli ja kirjallisuus (vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tekstien tulkitseminen, tekstien tuottaminen, kieli, kirjallisuus ja kulttuuri)	7 vvh
MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME	etiikka, uskonto, yhteiskunnalliset asiat	1 vvh
TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI	matematiikka, ympäristöoppi, teknologia (matematiikka: ajattelun taidot, luvut ja laskutoimitukset, geometria ja mittaaminen, tilastojenkäsittely ja tilastot)	5 vvh
KASVAN JA KEHITYN	liikunta, turvallisuus ja hyvinvointi	3 vvh

vvh = vuosiviikkotunti

Äänekosken kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman minimituntijako alkuopetuksessa:

Aine/ luokka	1	2
Äidinkieli ja kirjallisuus	8	8
Matematiikka	3	3
Ympäristöoppi	2	2
Uskonto/ elämänkatsomus	1	1
Musiikki	1	1
Kuvataide	1	1
Käsityö	2	2
Liikunta	2	2
Englanti	1	1
Oppilaan tuntimäärä	21	21

Oppimisympäristöt

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2016) oppimisympäristöt määritellään tiloiksi ja paikoiksi sekä yhteisöiksi ja toimintakäytännöiksi, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta (Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §). Hyvin toimiessaan oppimisympäristöt edistävät lasten aktiivisuutta ja osallisuutta, tukevat vertaissuhteita ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllistä tiedon rakentamista. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Oppimisympäristöt mahdollistavat myös yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Jokaisella esi- ja peruskoulun oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuus onkin keskeisessä asemassa oppimisympäristöissä ja kaikessa toiminnassa. Esi- ja alkuopetusikäisen lapsen turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa sosiaalinen ympäristö, jossa lapsi toimii vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Toisista lapsista ja aikuisista muodostuva sosiaalinen tila on lapsen turvallisuuden tunteelle hyvin tärkeä.

Oppimisympäristöjen kehittämistä ja määrittelyä ohjaavat esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat. Koulunmäen yhtenäiskoulun esi- ja alkuopetuksen käyttämä rakennus on suunniteltu vastaamaan rakennetulle oppimisympäristölle asetettuja vaatimuksia, etenkin joustavan esi- ja alkuopetuksen sujuvan yhteistyön mahdollistamiseksi.

Myös tieto- ja viestintäteknologia on tärkeä osa oppimisympäristöjä, ja sitä käytetään monipuolisesti mm. opetuksen elävöittämisessä, toiminnallisessa oppimisessa ja eriyttämisessä. Yhteistyötä tehdään ympäristön eri toimijoiden, kuten kirjaston, liikunta- ja kulttuuritoimen, paikallisten seurojen ja järjestöjen kanssa.

Työtavat

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Toimintaa suunniteltaessa ja eri työtapoja valittaessa Koulunmäen yhtenäiskoulussa otetaan huomioon lasten yksilölliset vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, tuen tarpeet, lapsentahtisuus sekä positiivinen ja toiminnallinen oppiminen.

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa lapsia voidaan ryhmitellä joustavasti huomioiden myös yksilölliset eriyttämisen tarpeet. Tavoitteesta tai tehtävästä riippuen ryhmät voivat olla esimerkiksi taitojen tai oppimistyylin mukaisia. Joillekin lapsille sopeutuminen suurempaan tai uuteen ryhmään, useampaan aikuiseen, muuttuviin tiloihin ja ympäristöihin voi olla haastavaa. Lapsituntemus, hyvä suunnittelu ja aikuisten välinen yhteistyö korostuvat erilaisia ryhmiä muodostettaessa. Perusajatuksena on, että kaikki aikuiset ovat kaikkia lapsia varten.

Toimiva vuorovaikutus lasten ja kasvuympäristön välillä vaikuttaa suotuisasti lapsen käsitykseen itsestään oppijana, toimijana ja osallisena. Sillä on suuri merkitys myös lasten hyvinvointiin ja koulumyönteisyyteen.

Esi- ja alkuopetuksen sisällöt ja työtavat teemoittain joustavassa esi- ja alkuopetuksessa

Joustava esi- ja alkuopetuksen opiskelu on ryhmitelty neljän teeman alle. Alla oleviin taulukoihin on koottu neljä eri opintokokonaisuutta, joiden sisällöt perustuvat Äänekosken esiopetuksen opetussuunnitelmaan ja perusopetuksen 1.-2. luokkien ympäristöopin paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen teemojen osalta on tehty päätös, että siihen kuuluvat sisällöt opiskellaan vuorolukuna. Nämä sisällöt on valittu Äänekosken paikallisen opetussuunnitelman ympäristöopin sisällöistä ja esiopetuksen opetussuunnitelmasta. Lukuvuosina, joiden syyslukukausi on pariton vuosi, otetaan teemoihin sisältöjä 1. luokan sarakkeesta. Lukuvuosina, joiden syyslukukausi on parillinen vuosi, otetaan teemoihin sisällöt 2. luokan sarakkeesta. Muut ympäristöopin sisällöt opiskellaan oman vuosiluokan tavoitteiden tai esiopetussuunnitelman mukaisesti.

Teemoissa käytettäviä työtapoja:

- leikki, toiminnallisuus ja draama
- sosiaalisten- ja tunnetaitojen harjoittelu
- positiivinen pedagogiikka
- tutkiva työtap ja oppilaiden osallisuus oppimisessa
- projektit ja monialaiset oppimiskokonaisuudet
- yhteistoiminnalliset menetelmät
- tarjotintehtävät/eriyttäminen
- tieto- ja viestintäteknologian käyttö
- retket lähiympäristöön

Teema 1 (alkusyksy): MINÄ YHTEISÖN JÄSENEÄ

	esiopetus	1. luokka	2. luokka
1.1 Minä yhteisön jäsenenä	-ryhmytyminen -ryhmän yhteiset säännöt -lapsi ryhmän jäsenenä	-hyvät tavat ja yhteiset säännöt -kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus -itsensä ja muiden arvostaminen -sääntöleikit	-hyvät tavat ja yhteiset säännöt -yhteistyö ja ryhmätyötaidot -sääntöleikit
1.2 Liikkuminen lähiympäristössä	-turvallinen liikkuminen lähiympäristössä (sisällä ja ulkona) ja liikenteessä		
1.3 Lähiympäristön tutkiminen	-lähiympäristön tutkiminen		

Ensimmäisen teeman jaksossa tutustutaan ja ryhmäydytään sekä oman ryhmän että yhteistyöryhmän kesken. Tutustuminen voi olla esimerkiksi yhteisiä leikkejä, lyhyitä toimintatuokioita, vierailuja yhteistyöryhmän tiloihin tai yhteisiä retkiä.

Teema 2 (syyslomasta kohti joulua): KASVAN JA KEHITYN

	esiopetus	1. luokka	2. luokka
3.1 Minä ihmisenä	-itsestä huolehtiminen (liikunta, ruoka, vaatetus) -arjen tilanteissa toimiminen	-terveelliset elämäntavat -arjen pieniä itsehoitotaitoja: Miten toimin sairastuessa tai loukatessa itseni? - hätänumeroon soittaminen	- tunnetaidot ja itsensä ja muiden arvostaminen - mielen hyvinvointi - kiusaamisen ehkäisy - fyysinen ja henkinen koskemattomuus

Teema 3 (joululomasta kohti talvilomaa): LÄHIYMPÄRISTÖN JA SEN MUUTOSTEN HAVAINNOINTI

	esiopetus	1. luokka	2. luokka
2.1 Laajeneva elinpiirini	-eskarilainen toimijana kouluympäristössä -tutustutaan johonkin lähiympäristön merkkihenkilöön tai kohteeseen (museo, kirjasto, Hiskin mökki)	- vuodenajat - kuukaudet - vuorokaudenajat - sään havainnointi ja kuvaaminen	- tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen - pienimuotoiset ongelmanratkaisuja ja tutkimustehtävät, jotka liittyvät lähiympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin tai teknologiaan

Teema 4 (talvilomasta kesää kohti): KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA

	esiopetus	1. luokka	2. luokka
4.1 Ympäristökasvatus	-luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle: lajittelu, ympäristöstä huolehtiminen, kohtuullinen kuluttaminen	-kierrätys, lajittelu, luonnonsuojelu -lähiympäristön siisteydestä huolehtiminen -retket lähiympäristöön	-tutuimmat eliöt ja niiden elinympäristö (piha, niitty, pelto, metsä) -ravintoketju -veden kiertokulku

Arviointi

Esiopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaan arvioidaan kunkin lapsen kasvua, kehittymistä ja oppimista. Seurannan kohteena ovat lapsen työskentely, käyttäytyminen ja oppimisen edistyminen eri tiedon ja taidon aloilla. Arvioinnin avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Jokaiselle lapselle laaditaan oma esiopetuksen oppimissuunnitelma.

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014) sanotaan, että oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin.

Koulunmäen esiopetuksessa ja alkuopetuksessa on käytössä yhteinen arviointipuu. Puu otetaan käyttöön esiopetuksessa ja se siirtyy lapsen mukana kouluun. Arviointipuun avulla arvioidaan lapsen osaamista lukemisessa, kirjoittamisessa sekä matematiikassa.

Ensimmäisen luokan lopussa lapsi saa lukuvuositolustuksen, jossa oppiaineiden tavoitteet on saavutettu hyväksytysti tai hylätty. Lisäksi liitteenä lukuvuositolustukselle on sanallinen käyttäytymisen arviointi sekä arviointipuu. Arviointipuu palautetaan takaisin kouluun syyslukukauden alussa, missä sen täyttämistä jatketaan kakkosluokan ajan. Toisen luokan lopussa lapsi saa lukuvuositolustuksen, jossa arvioidaan sanallisesti äidinkieli ja matematiikka sekä käyttäytyminen liitteenä. Lisäksi liitteenä on arviointipuu, joka jää lapselle itselleen.